

STEPHEN KING

OLIPA KERRAN
... KLASSIKKO.

SATUMAA

TAMMI

STEPHEN KING

SATUMAA

SUOMENTANUT ILKKA REKIARO

tammi

80 VUOTTA

Sitaatin William Shakespearen näytelmästä *Kuningas Lear* suomentanut Paavo Cajander

Sitaatin Charles Dickensin teoksesta *Joululaulu* suomentanut Tero Valkonen

Sitaatin Edgar Allan Poen ”Kummituspalatsista” teoksessa *Rakkauden ja kuoleman lauluja*
suomentanut O. Nousiainen

Sitaatin Samuel Taylor Coleridgen runosta ”Vanhan merimiehen tarina” suomentanut Yrjö Jylhä

Sitaatit H. P. Lovecraftin teoksesta *Hautausmaan kauhu ja muita kertomuksia*
suomentaneet Ilkka Äärelä, Matti Rosvall, Sari Kallioinen ja Anita Puumalainen.

Suomentaja kiittää Karri Kokkoa avusta baseball-kohdissa.

ENGLANNINKIELINEN ALKUTEOS *FAIRY TALE* ILMESTYI YHDYSVALLOISSA 2022.

COPYRIGHT © 2022 BY STEPHEN KING

SUOMENKIELINEN LAITOS © TAMMI JA ILKKA REKIARO 2023

PUBLISHED BY AGREEMENT WITH STEPHEN KING, C/O THE LOTT'S AGENCY, LTD.,

NEW YORK AND LICHT & BURR LITERARY AGENCY, COPENHAGEN.

TAMMI ON OSA WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖTÄ.

PAINETTU EU:SSA

ISBN 978-952-04-4868-4

Ajattelen teitä, REH, EGB ja tietenkin sinua, HPL

”Ja kuunnelkaa aina omaatuntoanne.”

HYVÄ HALTIJAKUMMI

1. luku

Helkkarin silta. Ihme. Ulvomista.

1

Osaan varmasti kertoa tämän tarinan. Yhtä varmaa on, ettei kukaan usko sitä. Ei haittaa. Kertominen riittää. Juttu kiikastaa siitä, etten tiedä mistä aloittaa – monilla kirjailijoilla on kai sama ongelma, eikä vain minunlaisillani noviiseilla.

Ensin ajattelin liiteriä, koska sieltä minun seikkailuni varsinaisesti alkoivat, mutta sitten tajusin, että tutustumiseni herra Bowditchiin olisi kerrottava ennen sitä. Mutta emme me olisi tutustuneet, ellei isälleni olisi sattunut ihmettä. Sitä voisi sanoa hyvin tavalliseksi ihmeeksi, koska sellainen on sattunut tuhansille miehille ja naisille vuoden 1935 jälkeen, mutta lapsesta se tuntui ihmeeltä.

Mutta en voi aloittaa siitäkään. En nimittäin usko, että isäni olisi tarvinnut ihmettä, ellei olisi ollut sitä helkkarin siltaa. Siitä minun on siis aloitettava, Sycamore Streetin sillasta. Ja kun nyt mietin niitä asioita, näen punaisen langan, joka johtaa vuosien läpi herra Bowditchiin ja munalukolla suljettuun liiteriin hänen vanhan, rän-sistyneen, viktoriaanisen talonsa taakse.

Mutta lanka katkeaa helposti. Eipä siis puhuta langasta vaan ketjusta. Lujasta ketjusta. Ja minä olin lapsi, jonka ranteen ympärille ketju oli kiristetty.

Little Rumble -joki virtaa Sentry's Restin pohjoispään läpi (paikalliset sanovat lyhyesti Sentry), ja vuoteen 1996 saakka, jolloin minä synnyin, sen yli johti puusilta. Sinä vuonna osavaltion tielaitoksen tarkastajat tutkivat sen kuntoa ja totesivat sen vaaralliseksi. Siinä Sentryn osassa, jossa me asuimme, se oli tiedetty jo vuodesta -82 lähtien, isäni sanoi. Liikennemerkissä sillan luvattiin kestävän kymmentuhatta naulaa eli reilut neljä ja puoli tonnia, mutta paikalliset eivät yleensä uskaltaneet ajaa sillan yli täyteen kuormatulla lava-autolla vaan kiersivät valtatie kautta, mistä kehkeytyi aikaa vievä ja hermoja koetteleva mutka. Isä sanoi, että jopa henkilöautolla ajaessa tunsu, miten laudat tutisivat ja notkuivat, joten tielaitoksen tarkastajat olivat oikeassa: silta oli vaarallinen. Mutta oli kohtalon ivaa, että jos vanhan puusillan tilalle ei olisi rakennettu terässiltaa, äitini saattaisi olla yhä elossa.

Little Rumble on nimensä mukaisesti mitätön jokipahanen, joten uuden sillan rakentamisessa ei kauan nokka tuhissut. Puusilta purettiin ja uusi silta avattiin liikenteelle huhtikuussa 1997.

”Kaupunginjohtaja katkaisi nauhan, isä Coughlin siunasi sen helkkarin hökötyksen, ja sillä siisti”, isä virkkoi eräänä iltana. Hän oli silloin aika seilissä. ”Eipä ollut meille mikään siunaus, vai mitä, Charlie?”

Se nimettiin Frank Ellsworthin sillaksi Vietnamin kaatuneen kotikaupungin sankarin muistoksi, mutta paikalliset kutsuivat sitä Sycamore Streetin sillaksi. Katu oli asfaltoitu sileäksi sillan molemmin puolin, mutta sillan 43 metriä pitkä kansi oli teräsristikkoa, joka surisi, kun sitä pitkin ajoi henkilöautolla, ja jymisi, kun yli meni kuorma-auto – mikä onnistui, koska uuden sillan luvattiin kestävän 60 000 naulaa eli 27 tonnia. Se ei riittänyt kuormatulle rekalle, mutta rekkakuskit eivät koskaan ajaneetkaan Sycamore Streetiä.

Kaupunginvaltuustossa puhuttiin joka vuosi kannen päällystämistä ja ainakin yhden jalkakäytävän rakentamisesta, mutta joka vuosi tuntui ilmenevän kiireellisempiä rahanreikiä. En usko, että

jalkakäytävä olisi pelastanut äitiäni, mutta asfaltti olisi saattanut pelastaa. Ei sitä tiedä.

Helkkarin silta.

3

Asuimme pitkän Sycamore Street Hillin puolivälissä noin neljänsadan metrin päässä sillasta. Sillan toisella puolella oli pieni huoltoasema ja elintarvikekioski nimeltä Zip Mart. Siellä myytiin kaikkea tavallista moottoriöljystä paahtoleipään ja kekseihin, mutta myös broileria, jota friteerasi kioskin omistaja herra Eliades (hänet tunnettiin naapurustossa herra Zippynä). Broileri oli juuri sitä mitä ikkunassa luvattiin: MAAN PARASTA. Muistan vieläkin, miten hyvältä se maistui, mutta äidin kuoltua en syönyt enää yhtäkään suupalaa. Se olisi tullut samaa kautta ulos jos olisin yrittänyt.

Eräänä lauantaina marraskuussa 2003 – valtuusto keskusteli edelleen sillan asfaltoinnista ja tuli jälleen siihen tulokseen, että sitä olisi lykättävä vielä vuodella – äiti sanoi käyvänsä jalan hake-massa illalliseksi Zippyn friteerattua kanaa. Isä ja minä katsoimme yliopistofutista.

”Mene autolla”, isä sanoi. ”Kohta sataa.”

”Kaipaam liikuntaa”, äiti sanoi, ”mutta laitan päälle Punahilkka-sadetakin.”

Ja se hänellä oli yllään, kun näin hänet viimeisen kerran. Hän ei ollut nostanut huppua, koska sade ei ollut vielä alkanut, joten hänen tukkansa laskeutui hartioille. Olin seitsemänvuotias, ja minusta äidillä oli maailman kauneimmat hiukset. Hän huomasi minun katsovan ikkunasta ja vilkutti. Minäkin vilkutin ja käänsin sitten huomioni televisioon, jossa LSU hyökkäsi. Kunpa olisin katsonut ulos pitempään, mutta en syytä itseäni. Eihän elämän sudenkuopista koskaan tiedä.

Se ei ollut minun vikani eikä se ollut isän vika, vaikka tiedän kyllä hänen syyttäneen itseään, ajatelleen *jos en olisi ollut liian laiska nousemaan sohvalta ja viemään häntä autolla kauppaan*. Eikä se

varmaan ollut putkifirman autolla ajaneen miehenkään vika. Poliisien mukaan hän oli raitis ja vannoi noudattaneensa nopeusrajoitusta, mikä oli meidän omakotitaloalueellamme 40 kilometriä tunnissa. Isä sanoi, että vaikka tieto pitäisi paikkansa, miehen oli täytynyt irrottaa katseensa tiestä ainakin muutamaksi sekunniksi. Siinä isä oli todennäköisesti oikeassa. Hän oli vakuutustarkastaja ja huomautti minulle kerran, että ainoa aito onnettomuus, josta hän oli kuullut, oli se, kun Arizonassa eräs mies oli kuollut meteoriitin osuttua päähän.

”Se on aina jonkun vika”, isä sanoi. ”Mikä ei tarkoita, että ketään voisi syyttää.”

”Syytätkö sinä miestä, jonka auton alle äiti jäi?” minä kysyin.

Hän harkitsi vastaustaan. Nosti lasin huulilleen ja joi. Tämä tapahtui kuusi tai kahdeksan kuukautta äidin kuoleman jälkeen ja isä oli lakannut juomasta olutta. Nyt hän joi ainoastaan giniä.

”Yritän olla syyttämättä. Ja yleensä onnistun, ellen herää kahdelta yöllä yksin sängyssä. Silloin minä syytän häntä.”

4

Äiti käveli rinnettä alas. Jalkakäytävän päässä oli liikennemerkki. Hän käveli sen ohi ja jatkoi sillan yli. Oli alkanut hämärtää ja sataa tihuttaa. Hän meni kioskiin, ja Irina Eliades (joka tietenkin tunnettiin rouva Zippynä) sanoi, että seuraava broilerierä olisi valmis kolmessa minuutissa, viimeistään viidessä. Jossain talomme lähellä Pine Streetillä putkiasentaja oli juuri saanut valmiiksi viimeisen työnsä siltä lauantailta ja nosti työkalupakkinsa pakettiauton perään.

Broileripalat nostettiin rasvasta kuumina, rapeakuorisina ja kullanuskeina. Rouva Zippy pani rasiaan kahdeksan palaa ja antoi äidille kylkiäisenä yhden siiven syötäväksi kotimatalla. Äiti kiitti, maksoi ja pysähtyi katsomaan lehtitelinettä. Jos hän ei olisi pysähtynyt, hän olisi saattanut ehtiä sillan yli – tiedä häntä. Putkifirman auto varmaankin kääntyi Sycamore Streetille ja lähti laskeutumaan

puolentoista kilometrin mittaista mäkeä sillä aikaa kun äiti selasi *People*-lehden uusinta numeroa.

Äiti pani lehden takaisin, avasi oven ja sanoi rouva Zippylle olkansa yli: ”Mukavaa illanjatkoa.” Hän saattoi huudahtaa nähdessään, että jäisi pakettiauton alle, ja ajatella ties mitä, mutta nuo olivat hänen elämänsä viimeiset ääneen lausutut sanat. Hän astui ulos. Silloin satoi kylmästi kaatamalla, hopeisina viiruina katulyhdyn valossa sillä puolen siltaa, missä Zip Mart oli.

Äiti mutusteli kanansiipeä kävellessään sillan teräskannelle. Ajovalot osuivat häneen ja heittivät hänen taakseen pitkän varjon. Putkiasentaja ajoi sillan vastakkaisessa päässä liikennemerkkin ohi, sen jossa lukee SILTA JÄÄTYY ENNEN TIETÄ! AJA VAROVASTI! Katsoiko hän taustapeiliin? Tai lukiko hän viestejä puhelimesta? Hän vastasi kumpaankin kysymykseen kieltävästi, mutta kun ajattelen sitä, miten äidin sinä iltana kävi, mieleeni tulee aina mitä isä sanoi: että ainoa aito onnettomuus, josta hän oli kuullut, oli meteorin osuminen miehen päähän.

Tilaa oli roimasti – terässilta oli reilusti leveämpi kuin entinen puusilta – mutta ongelmana oli teräskansi. Mies näki äidin sillan puolivälissä ja jarrutti, ei siksi että olisi ajanut ylinopeutta (niin hän ainakin sanoi) vaan vaistomaisesti. Kansi oli jo alkanut jäätyä. Pakettiauto lähti luisumaan ja kääntyi poikittain. Äiti painautui sillan kaidetta vasten. Broileripussi putosi kädestä. Auto luisui edelleen ja osui äitiin, ja äiti alkoi pyöriä kaidetta pitkin kuin hyrrä. En halua ajatella sitä, että hänestä irtosi ruumiinosia hänen kieppuessaan kohti kuolemaa, mutta toisinaan en voi olla ajattelematta. Tiedän vain, että pakettiauton keula puski hänet lopulta päin kannatinpylvästä Zip Martin puolella siltaa. Osa hänestä putosi jokeen. Suurin osa jäi sillalle.

Minulla on lompakossa valokuva meistä. Olin noin kolmevuotias, kun se otettiin. Äiti pitelee minua lonkallaan. Olen tarttunut toisella kädellä häntä tukasta. Hänellä oli kauniit hiukset.

Paskamainen joulukuukausi sinä vuonna. Usko pois.

Muistan hautajaisten jälkeisen tilaisuuden. Se pidettiin meillä kotona. Isä tervehti vieraita ja otti vastaan surunvalitteluja ja sitten katosi. Kysyin hänen veljeltään, Bob-sedältäni, missä isä oli. ”Hänen oli käytävä pitkäksi”, Bob-setä sanoi. ”Hän oli aivan naatti. Mitäs jos menisit ulos leikkimään?”

Minua ei olisi voinut vähempää kiinnostaa leikkiä, mutta menin silti ulos. Siellä oli muutama aikuinen tupakalla, ja kuulin yhden sanovan *kaveriparka on änkyräkännissä*. Jopa silloin, surressani äitini poismenoa, tiesin kenestä he puhuivat.

Ennen äidin kuolemaa olisin sanonut, että isä joi ”normaalisti”. Olin vasta tokaluokkalainen, joten käsitykseni on kai otettava siinä valossa, mutta olen edelleen samaa mieltä. En koskaan kuullut hänen sammaltavan, hän ei hoiperrellut, ei juossut kapakoissa eikä koskaan ollut väkivaltainen äitiä tai minua kohtaan. Hän tuli töistä kotiin salkun kanssa ja äiti kaatoi hänelle drinkin, yleensä sekoitti martinin. Äitikin joi yhden kimaran. Illalla kun katsoimme televisiota, isä saattoi juoda pari kaljaa. Siinä kaikki.

Tilanne muuttui sen helkkarin sillan myötä. Isä oli humalassa hautajaisten jälkeen (*änkyräkännissä*), hän oli humalassa jouluna ja hän oli humalassa uudenvuodenaattona (jota, kuten myöhemmin kuulin, hänenlaisensa ihmiset kutsuvat amatööri-illaksi). Äidin kuoleman jälkeisinä viikkoina ja kuukausina isä oli humalassa melkein aina. Hän joi enimmäkseen kotona. Hän ei vielääkään käynyt baareissa (”Liikaa samanlaisia kusipäitä kuin minä”, hän sanoi kerran) eikä vielääkään lyönyt minua, mutta juominen oli lähtenyt lapasesta. Tiedän sen nyt; silloin vain alistuin siihen. Lapset tekevät niin. Koirat myös.

Huomasin laittavani itselleni aamiaista kahtena päivänä viikossa, sitten neljänä ja sitten melkein jatkuvasti. Söin muroja keittiössä ja kuuntelin hänen makuuhuoneesta kantautuvaa kuorsaustaan – römeää moottorivenekuorsausta. Joskus hän unohti ajaa parran ennen kuin lähti töihin. Illallisen jälkeen (yhä useammin söimme

noutoruokaa) piilotin auton avaimet häneltä. Jos hän tarvitsi uuden pullon, kävelköön Zippyyn ostoksille. Joskus pelkäsin, että hän koh-taisi auton sillä helkkarin sillalla, mutta en kovasti. Olin varma (tai aika varma), etteivät molemmat vanhempani voisi kuolla samassa paikassa. Isä oli vakuutusosalalla, joten hän tunsii todennäköisyydet vakuutusmatematiikasta.

Hän oli pätevä työssään, minun isäni, ja sinnitteli yli kolme vuotta juopottelusta huolimatta. Saiko hän työpaikalla varoituksia? En tiedä, luultavasti. Pysäytettiinkö hänet holtittomasta ajamisesta, kun hän oli alkanut juoda jo iltapäivällä? Jos pysäytettiin, niin ehkä hän selvisi varoituksella. Ei ehkä vaan luultavasti, sillä hän tunsii kaikki kaupungin poliisit. Hän oli työn puolesta tekemisissä poliisien kanssa.

Noiden kolmen vuoden aikana elämässämme oli tietty rytmi. Ei kenties hyvää rytmiä, ei sellaista jonka tahdissa haluaisi tanssia, mutta sellainen johon saattoi luottaa. Tulin koulusta kotiin kolmen maissa. Isä tuli töistä viiden kieppeillä ja oli jo naukannut muutaman paukun ja haisikin siltä (hän ei käynyt iltaisin baareissa, mutta kuulin myöhemmin hänen olleen vakioasiakas Duffy's Tavernissa, poikenneen siellä usein kotimatalla). Hän toi pitsan tai tacoja tai kiinalaista Joy Funista. Joinakin iltoina hän unohti ja me tilasimme kotiin... tai siis minä tilasin. Ja ruoan jälkeen hän alkoi ryypätä tosissaan. Lähinnä giniä. Jotain muuta, jos gini oli loppu. Joinakin iltoina hän nukahti television ääreen. Joinakin hän hoiperteli makuuhuoneeseensa ja minun oli korjattava hänen kenkensä ja ryppyinen puvuntakkinsa pois. Joskus harvoin heräsin kesken unien ja kuulin hänen itkevän. Se on aika kamalaa kuultavaa yöllä.

Romahdus tapahtui vuonna 2006. Kesälomalla. Minulla oli aamukymmeneltä nappulaliigan peli – löin kaksi kunnaria ja otin upean kopin. Tulin kotiin hiukan kahdentoista jälkeen ja löysin isän istumasta nojatuolissa. Hän katsoi televisiosta vanhaa leffaa, jossa käytiin kaksintaistelua linnan portailla. Hän oli alushoususillaan ja siemaili juomaa, joka minusta lemusi laimentamattomalta giniltä. Kysyin miksi hän oli kotona jo puolelta päivin.

Hän katsoi edelleen miekkailua ja vastasi lähes lainkaan sammaltamatta: ”Charlie, vaikuttaa siltä, että minulta hävisi työpaikka. Tai jos saan siteerata Bob Goldthwaitia, minä tiedän missä se on, mutta joku toinen hoitaa sitä nyt. Tai alkaa pian hoitaa.”

Luulin etten keksisi mitään sanottavaa, mutta sanat tulivat silti suustani. ”Juomisen takia.”

”Minä lopetan sen”, hän sanoi.

Osoitin sormella lasia. Sitten astelin huoneeseeni, suljin oven ja rupesin itkemään.

Hän koputti oveeni. ”Saanko tulla sisään?”

En vastannut. En halunnut isän kuulevan vullotustani.

”Älähän nyt, Charlie. Kaadoin sen rööristä alas.”

Ihan kuin en olisi tiennyt, että pullo oli keittiön tiskipöydällä. Ja toinen pullo viinakaapissa. Tai kaksi. Tai kolme.

”Charlie, älä viitsi.” *Viitshi*. Vihasin hänen humalaisenaäntään.

”Haista paska.”

En ollut koskaan ennen haistatellut isälle, ja tavallaan halusin hänen astuvan sisään ja läimäyttävän minua. Tai halaavan. Tekevän edes jotain. Mutta kuulin hänen laahustavan keittiöön, missä ginipullo odotti.

Isä nukkui sohvalla, kun lopulta tulin huoneestani. Televisio oli vielä päällä, mutta ääni oli poikki. Ruudulla pyöri jokin toinen vanha mustavalkoinen elokuva. Tässä ajettiin vanhoilla autoilla kehnosti tehdyssä kohtauksessa, josta näki heti, että se oli kuvattu studiossa. Aina juopotellessaan isä katsoi vanhojen leffojen kanavaa ellen minä ollut kotona ja halunnut katsoa jotain muuta. Pullo oli sohvapöydällä. Se oli lähes tyhjä. Kaadoin loput tiskialtaaseen. Avasin viinakaapin ja ajattelin kaataa muutkin pullot tyhjiksi, mutta kun katselin giniä, viskiä, votka-minipulloja ja kahvibrändyä, minua alkoi uuvuttaa. Ei luulisi, että kymmenvuotias voi olla niin uuvuksissa, mutta minä olin.

Puikkasin pakasteaterian mikroaaltouuniin – uunibroileria, meidän herkkuumme – ja ravistelin isän hereille ruoan lämmitessä. Hän nousi istualleen, katsoi ympärilleen kuin ei olisi tiennyt missä oli ja alkoi päästellä kamalia yökkäysääniä, joita en ollut ennen

kuullut. Hän käveli huojuen vessaan kädet suun edessä ja kuulin hänen oksentavan. Siitä ei tuntunut tulevan loppua, mutta viimein se loppui. Mikrouuni kilahti. Otin broilerin uunista patakintailla, joista vasemmassa luki GOOD COOKIN' ja oikeassa GOOD EATIN' – kerran kun unohtaa vetää kintaat käteen ja ottaa jotain kuumaa mikrosta niin ei takuulla unohda enää toista kertaa. Kauhoin ruokaa lautasille ja menin olohuoneeseen, missä isä istui sohvalla pää kumarassa ja kädet niskan takana ristissä.

”Pystytkö syömään?”

Hän nosti katseensa. ”Ehkä. Jos tuot pari aspiriinia.”

Kylpyhuoneessa haisi giniltä ja joltain muulta, ehkä papudipiltä, mutta hän oli sentään onnistunut tähtäämään kaiken pönttöön, ja minä vedin sen. Suihkuttelin hiukan ilmanraikastetta ja vein isälle aspiriinipurkin ja lasillisen vettä. Hän otti kolme ja laski lasin paikalle, jolla ginipullo oli ollut. Hän katsoi minua ilmeellä, jota en ollut ennen nähnyt, en edes äidin kuoltua. Harmittaa sanoa tätä, mutta sanon kuitenkin, koska niin minä silloin ajattelin: ilme oli samanlainen kuin koiralla, joka on paskonut lattialle.

”Pystyisin syömään jos halaisit ensin.”

Halasin ja pyysin anteeksi haistattelua.

”Ei se mitään. Varmaan minä ansaitsin sen.”

Menimme keittiöön ja söimme niin paljon uunibroileria kuin saimme alas, mikä ei ollut kovin paljon. Kun hän kaapi lautasitamme tähteitä jätemyllyyn, hän sanoi lopettavansa juomisen, ja sinä viikonloppuna hän lopettikin. Hän sanoi, että alkaisi maanantaina etsiä töitä, mutta ei alkanut. Hän jäi kotiin, katsoi vanhoja elokuvia ja kun tulin kotiin baseballharkoista käytyäni niiden jälkeen Namikalla uimassa, hän oli koko lailla umpitunnelissa.

Hän huomasi minun katsovan ja pudisti päätään. ”Huomenna. Huomenna. Lupaam ehdottomasti.”

”Paskapuhetta”, sanoin ja menin huoneeseeni.

Se oli lapsuuteni kurjin kesä. *Oliko se kurjempi kuin elämäsi heti äidin kuoleman jälkeen?* sinä saattaisit kysyä, ja minä vastaisin myöntävästi, koska vanhemmistani vain isä oli jäljellä ja koska kaikki tuntui tapahtuvan hidastettuna.

Hän kyllä yritti puolivillaisesti etsiä töitä vakuutusosalalta, mutta yritykset eivät johtaneet mihinkään, vaikka hän höyläsi leukansa, kävi suihkussa ja pukeutui tyylikkäästi. Sana kai oli lähtenyt kiertämään.

Laskuja tuli ja ne kasautuivat eteisen pöydälle avaamattomina. Ainakaan isä ei niitä avannut. Mutta minä avasin, kun pino kasvoi liian korkeaksi. Kannoin ne hänen eteensä ja hän kirjoitti sekkejä. En tiennyt, milloin sekrit alkoivat tulla bumerangina takaisin, leimattuna sanoin *TILILLÄ EI KATETTA*, enkä halunnutkaan tietää. Oli kuin olisin seissyt sillalla ja nähnyt kuorma-auton luisuvan suoraan kohti. Ja miettinyt, millaiset viimeiset ajatukseni olisivat ennen kuin litistyisin kuoliaaksi.

Isä sai osa-aikatöitä Jiffyn autopesulasta, joka oli moottoritien jatkeen varressa. Hän kesti viikon ennen kuin joko lopetti tai sai kenkää. Hän ei kertonut kummin päin kävi enkä minä kysynyt.

Pääsin nappulaliigan edustusjoukkueeseen, mutta putosimme jatkosta jo ensimmäisellä kierroksella, kahden hävityn ottelun jälkeen. Runkosarjan aikana olin lyönyt yhteensä kuusitoista kunnaria, ja olin Star Marketin joukkueen paras voimalyöjä. Toisaalta noissa otteluissa paloin mailanvarteen seitsemän kertaa: kerran löin ohi kentän pintaa rouhaisseesta syötöstä ja kerran erehdyin tavoittelemaan syöttöä, joka sujahti pääni yli niin korkealta, että olisin tarvinnut hissini osuakseni siihen. Valmentaja kysyi, mikä minua vaivasi, ja minä vastasin, ettei mikään, ei mikään, jätä minut rauhaan. Herkesin myös pahantekoon, joskus kaverin kanssa, joskus omin päin.

Ja nukuin huonosti. En nähnyt painajaisia kuten äidin kuoltua, mutta en saanut unta, joskus nukahdin vasta puolilta öin tai yhdeltä. Otin tavaksi kääntää herätyskellon selin, jotten joutunut katsomaan numeroita.

En varsinaisesti vihannut isää (vaikka olisin varmasti ennen pitkää ruvennut vihaamaan), mutta halveksin häntä. *Heikkoutta, heikkoutta*, minä ajattelin maatessani sängyssä, kun kuuntelin hänen kuorsaustaan. Ja totta kai mietin, miten meidän kävisi. Autolaina oli maksettu, mikä oli hyvä, mutta asuntolainaa ei ollut, ja lyhenykset olivat minusta pelottavan suuria. Kauanko menisi ennen kuin isä ei enää pystyisi maksamaan niitä? Se hetki oli varmasti tulossa, sillä laina-aikaa oli vielä jäljellä yhdeksän vuotta, eivätkä isän rahat mitenkään riittäisi niin pitkään.

Kodittomia, minä ajattelin. *Pankki vie talon kuten Vihan hedelmissä ja meistä tulee kodittomia.*

Olin nähnyt kodittomia keskustassa, useitakin, ja unettomina öinä ajatukseni kääntyivät heihin. Mietin noita urbaaneja vaeltajia paljonkin. Heillä oli päällä vanhat vaatteet, liian isot hintelälle kropalle tai pyylevälle liian piukat. Jalassa hopeateipillä paikatut lenkkarit. Vinot silmälasit. Pitkä tukka. Hullut silmät. Viinalta haiseva henki. Ajattelin millaista olisi, jos nukkuisimme autossa vanhan ratapihan vierellä tai Walmartin pysäköintialueella matkailuautojen joukossa. Ajattelin, miten isä työntäisi ostoskärryjä, joissa olisi kaikki meidän jäljellä olevat tavaramme. Näin aina herätyskelloni siinä kasassa. En tiedä, miksi ajatus kauhistutti minua, mutta se kauhistutti.

Palaisin aika pian kouluun, kodittomana tai ei. Jotkut joukkueeni pojat varmasti alkaisivat pilkata minua Luuseri-Charlieksi. Mikä olisi parempi kuin Kännikalan kersa, mutta kuinka kauan menisi ennen kuin kuulisin sitäkin? Meidän kadullamme tiedettiin jo, että George Reade ei enää käynyt töissä ja melko varmasti myös miksei käynyt. En edes yrittänyt valehdella itselleni.

Me emme olleet käyneet juurikaan kirkossa tai olleet sovinnaisessa mielessä hengellisiä. Kerran kysyin äidiltä, miksi me emme käyneet kirkossa – siksikö ettei hän uskonut Jumalaan? Hän sanoi uskovansa, mutta selitti, ettei tarvinnut pappia (protestanttista, katolista tai juutalaista) neuvomaan häntä, kuinka uskoa Jumalaan. Hän sanoi, että hänelle riitti se, kun hän avasi silmät ja katsoi ympärilleen. Isä sanoi, että hän oli kasvanut baptistiperheessä mutta

lakannut käymästä kirkossa, kun siellä oli kiinnostuttu enemmän politiikasta kuin vuorisaarnasta.

Mutta eräänä iltana suunnilleen viikkoa ennen kuin koulun syyslukukausi alkoi minä sain päähäni rukoilla. Tarve oli niin voimakas, että tuntui melkein pakottavalta. Polvistuin vuoteen ääreen, panin kädet ristiin, puristin silmät kiinni ja rukoilin, että isä lakkaisi juomasta. ”Jos toteutat pyyntöni, kuka oletkin, minä teen puolestani jotain sinun hyväksesi”, sanoin. ”Minä vannon kautta kiven ja kannon. Näytä mitä haluat niin minä teen sen.”

Sitten kömmin sänkyyn ja sinä yönä nukuin yhteen menoon aamuun asti.

7

Ennen kuin isä irtisanottiin, hän oli töissä vakuutusyhtiö Overlandilla. Se on iso firma. Olet varmaankin nähnyt sen mainoksia, joissa esiintyvät puhuvat kamelit Bill ja Jill. Hauskoja mainoksia. Isä sanoi ennen: ”Kaikki vakuutusyhtiöt houkuttelevat asiakkaita hauskoilla mainoksilla, mutta nauru hyytyy, kun vakuutettu vaatii korvausta. Siinä vaiheessa minä astun kuvaan. Minä olen vakuutustarkastaja, mikä tarkoittaa sitä – vaikkei tätä kukaan ääneen sanokaan – että minun kuuluu tinkiä sopimuksessa sovittua summaa alaspäin. Joskus minä teen niin, mutta kerronpa salaisuuden: minä olen aina aluksi kantajan puolella. Paitsi jos löydän aihetta olla olematta.”

Overlandin Keskilännen pääkonttori on Chicagon laitamilla alueella, jota isä kutsui Vakuutuskaduksi. Siihen aikaan, kun hän kävi töissä, sinne oli vain kolmen vartin ajomatka Sentrystä, tuntiin jos oli ruuhkaa. Yksin siinä konttorissa oli ainakin sata tarkastajaa, ja eräänä päivänä syyskuussa 2008 yksi hänen entisistä kollegoistaan tuli tapaamaan häntä. Miehen nimi oli Lindsey Franklin. Isä kutsui häntä Lindyksi. Oli alkuilt ja minä istuin keittiön pöydässä tekemässä läksyjä.

Päivä oli alkanut ikimuistaisen surkeasti. Talossa haisi yhä hiukan savulta, vaikka olin suihkuttanut raikastetta. Isä oli päättänyt

paistaa aamiaiseksi munakasta. En tiedä miksi hän heräsi jo kuu-
delta tai miksi katsoi minun tarvitsevan munakasta, mutta hän
lähti käymään vessassa tai avaamaan television ja unohti, mitä oli
jättänyt liedelle. Hän oli epäilemättä edelleen tuitarissa edellis-
illalta. Heräsin palovaroitimen kirkumiseen, juoksin keittiöön
alkkareissani ja näin savua. Paistinpannalla oli jotain, mikä näytti
hiiltyneeltä takkapuulta.

Raaputin pannusta munakkaan jäännökset jätemylllyyn ja söin
muroja. Isällä oli yhä essu edessä. Se näytti hoopolta. Hän yritti
pyydellä anteeksi, ja minä mumisin jotain saadakseni hänet tukki-
maan suunsa. Muistan niistä viikoista ja kuukausista sen, että hän
yritti aina pyydellä anteeksi ja että se risoi minua.

Mutta se päivä oli myös ikimuistaisen hyvä, yksi parhaista, sen
takia mitä iltapäivällä tapahtui. Todennäköisesti jo arvaat, mutta
kerron kuitenkin, sillä en missään vaiheessa lakannut rakastamasta
isääni, en edes silloin, kun en pitänyt hänestä, ja tarinan tämä kohta
saa minut hyvällä mielelle.

Lindy Franklin oli siis töissä Overlandilla. Hän oli raitistunut
alkoholisti. Hän ja isäni eivät olleet erityisen läheiset, todennäköi-
sesti siksi, että Lindy ei koskaan poikennut töiden jälkeen Duffy's
Taverniin muiden miesten kanssa. Mutta hän tiesi, miksi isä oli
menettänyt työpaikkansa ja päätti tehdä asialle jotain. Ainakin yrit-
tää tehdä jotain. Hän teki niin sanotun kahdennentoista askeleen
käynnin; nimitys selvisi minulle myöhemmin. Hän oli kaupungissa
työasioilla, hänellä oli tapaamisia vakuutuskorvausten hakijoiden
kanssa, ja ne hoidettuaan hän päätti hetken mielijohteesta pistäytyä
meillä. Myöhemmin hän kertoi, että oli melkein muuttanut mie-
lensä, koska hän oli ollut yksin liikkeellä (kuivat alkoholistit yleensä
tekevät kahdennentoista askeleen käyntejä kahdestaan, vähän niin
kuin mormonit), mutta sitten hän ajatteli että rohkea rokan syö
ja etsi osoitteemme. En mielelläni ajattele sitä, miten meidän olisi
käynyt, jos hän olisi jättänyt tulematta. Ainakaan minä en olisi kos-
kaan käynyt herra Bowditchin liiterissä.

Herra Franklinilla oli puku päällä ja solmio kaulassa. Hänen
tukkansa oli leikattu tyylikkäästi. Isä esitteli meidät. Hän oli paljain

jaloin, paidanhelma repsotti housuista, leuka oli sängellä. Herra Franklin kätteli minua, sanoi että oli hauska tutustua ja kysyi, voisinko mennä ulos siksi aikaa, kun hän juttelisi isäni kanssa kahden. En pannut vastaan, mutta ikkunat olivat vielä auki aamiaisi-fiaskon jälkeen ja kuulin aika paljon siitä mitä herra Franklin sanoi. Muistan erityisesti kaksi asiaa. Isä sanoi juovansa, koska hänen oli edelleen kovasti ikävä Janeyta. Ja herra Franklin sanoi: ”Jos viina toisi hänet takaisin, sanoisin että selvä. Mutta se ei tuo, ja mitä hän ajattelisi, jos näkisi miten sinä ja poikasi nykyään elätte?”

Ja toinen asia, jonka hän sanoi, oli tämä: ”Etkö ole jo perin juurin kyllästynyt tähän meininkiin?” Silloin isä alkoi itkeä. Yleensä se oli minusta sietämätöntä (*heikkoutta, heikkoutta*), mutta ajattelin, että ehkä tämä itku oli erilaista.

8

Arvasit varmasti tähän mennessä kaiken ja todennäköisesti tiedät jo loputkin. Aivan taatusti tiedät, jos olet itse raitistunut tai tunnet jonkun joka on. Lindy Franklin vei isän sinä iltana AA-kokoukseen. Heidän palattuuan herra Franklin soitti vaimolleen ja sanoi jäävänsä yöksi ystävän luo. Hän nukkui meidän vuodesohvallamme ja vei isän aamuseitsemältä Raitis auringonnousu -nimiseen kokoukseen. Siitä tuli isän vakituinen kokous, ja siellä hän sai ensimmäisen vuoden AA-mitalin. Pinnasin koulusta, jotta saatoin antaa sen hänelle, ja silloin minä vuorostani vetistelin. Kukaan ei näyttänyt pahastuvan; niissä kokouksissa vetistellään paljon. Myöhemmin isä halasi minua, samoin Lindy. Nyt sinuttelin häntä, koska hän kävi meillä usein. Hän oli isäni kummi siinä ohjelmassa.

Se oli se mainitsemani ihme. Nykyisin tiedän AA:sta paljon, ja tiedän, että samaa tapahtuu miehille ja naisille kaikkialla maailmassa, mutta silti se tuntui minusta ihmeeltä. Isä ei saanut ensimmäistä mitaliaan tasan vuosi sen jälkeen, kun Lindy oli tullut kahdennentoista askeleen käynnille, koska isä sortui pari kertaa, mutta hän tunnusti ja AA-väki sanoi sen mitä aina, tule takaisin,

ja hän tuli, ja viimeinen hairahdus – yksi olut sikspäkistä, jonka hän kaatoi tiskialtaaseen – sattui juuri ennen vuoden 2009 halloweenia. Kun Lindy puhui isän ensimmäisenä vuosipäivänä, hän sanoi, että ohjelmaa tarjotaan monille, mutta moni ei koskaan tajua ohjelman jujua. Hän sanoi isän olevan yksi niistä onnekkaita, jotka tajusivat. Ehkä oli niin – ehkä minun rukoukseni oli pelkkä yhteensattuma – mutta minä päätin uskoa, ettei se ollut. AA:ssa saa valita mitä uskoo. Niin sanotaan raitistuneiden alkoholistien Isossa kirjassa.

Ja minun oli pidettävä lupaukseni.

9

Osallistuin vain isän vuosikokouksiin, mutta kuten sanoin, Lindy kävi meillä usein, ja monet AA-väen toistamat sloganit tarttuivat. Minusta mainioita olivat *Suolakurkusta ei enää suola lähde*, samoin *Jumala ei tee roinaa*, mutta vahvimmin mieleeni jäi – ja on mielessä edelleen – se, mitä kuulin Lindyn sanovan isälle eräänä iltana isän puhuessa maksamattomista laskuista ja siitä, että hän pelkäsi menettävänsä talon. Lindy sanoi, että isän raitistuminen oli ihme. Sitten hän lisäsi: ”Mutta ihmeet eivät ole taikaa.”

Puoli vuotta raitistumisensa jälkeen isä haki töihin Overlandille ja Lindy Franklinin ja muutaman muun tuella – myös entisen esimiehen, joka oli irtisanonut hänet – hän sai työpaikkansa takaisin, mutta hän oli koeajalla ja tiesi sen. Siksi hän paiski töitä kahta kovemmin. Syksyllä 2011 (oltuaan raittiina kaksi vuotta) hän keskusteli Lindyn kanssa niin pitkään, että Lindy jäi taas yöksi vuodesohvalle. Isä sanoi haluavansa ryhtyä itsenäiseksi yrittäjäksi, mutta ei tekisi sitä ilman Lindyn siunausta. Lindy varmisti, ettei isä rupeaisi taas juomaan, jos hänen uusi firmansa menisi nurin – varmisti siinä määrin kuin se oli mahdollista, eihän mikään ole niin varmaa kuin epävarma – ja sitten hän kehotti isää kokeilemaan onneaan.

Isä selitti minulle, mitä muutos tarkoittaisi: työntekoa ilman turvaverkkoa. ”Mitä tuumit?”

”Minä tuumin, että sinun kannattaa sanoa adios niille puhuille kameleille”, minä vastasin, ja se sai hänet nauramaan. Sitten sanoin sen mitä minun oli pakko sanoa: ”Mutta jos rupeat taas juomaan, pilaat kaiken.”

Kaksi viikkoa myöhemmin hän ilmoitti Overlandille irtisanoutuvansa, ja helmikuussa 2012 hän avasi pienen toimiston Main Streetille: ”George Reade, itsenäinen vakuutustutkija ja -tarkastaja”.

Isä ei kovin usein istunut siinä kopperossa vaan oli enimmäkseen liikkeellä. Hän jutteli poliisien kanssa, hän jutteli takuumiesten kanssa (”Heiltä saa aina hyviä johtolankoja”, isä sanoi), mutta ennen kaikkea hän jutteli asianajajien kanssa. Moni tunsu hänet Overlandin vuosilta ja tiesi, että hän oli rehti mies. Hän sai töitä – vaikeita tapauksia, joissa isot firmat joko rukkasivat korvausta roimasti alaspäin tai kieltäytyivät kokonaan maksamasta. Isä teki pitkiä, pitkiä päiviä. Useimpina iltoina tulin kotiin tyhjäin taloon ja laitoin itselleni syötävää. En valittanut. Aluksi kun isä iltaisin lopulta palasi kotiin, halasin häntä voidakseni vaivihkaa nuuhkia, haisiko hän Gilbey-giniltä, jonka hajusta oli mahdoton erehtyä. Mutta myöhemmin vain halasin häntä. Ja hän jätti ani harvoin Raitis auringonnousu -kokouksen väliin.

Lindy kävi joskus sunnuntailounaalla ja toi yleensä noutoruokaa, ja katsoimme kolmestaan Bearsin matseja televisiosta tai White Soxin pelejä, jos oli baseballkausi. Eräänä sellaisena iltapäivänä isä sanoi, että toimeksiantoja tuli kuukausi kuukaudelta enemmän. ”Niitä tulisi enemmänkin, jos puolustaisin kantajia useammin liukastumisjutuissa, mutta monet niistä haiskahtavat epäilyttäviltä.”

”Älä muuta sano”, Lindy vahvisti. ”Sillä lailla saisi lyhyellä aikavälillä tahkotuksi rahaa, mutta lopulta se kostautuisi.”

Juuri ennen kuin aloitin kolmannen luokan Hillviewin high schoolissa isä sanoi, että oli vakavan keskustelun aika. Valmistautuini kuulemaan saarnan alaikäisten alkoholinkäytöstä tai muistutuksen siitä, millaiseen poseen kaverini Bertie Bird ja minä olimme joutuneet hänen juopotteluvuosinaan (ja jonkin aikaa niiden jälkeenkin), mutta isällä ei ollut mielessä kumpikaan puheenaihe. Hän halusi puhua koulunkäynnistä. Hän sanoi, että minun pitäisi

**PIHASSA VAJA,
VAJASSA KAIVO,
KAIVOSSA PORTAAT
JA PORTAIDEN PÄÄSSÄ**

TOINEN MAAILMA.

www.tammi.fi

9789520448684

84.2

ISBN 978-952-04-4868-4